

Dostihnout, co nám chybí

Dnes již málokdo vzpomene, kolik událostí vztahujících se k poměrně nedávné minulosti bylo za komunistického režimu zamlčováno. Jedním z přísně střežených tabu byla i likvidace evropských Židů v koncentračních táborech a povstání Židů ve Varšavském ghettu či v koncentračním táboře Treblinka.

Vzpomínám si, jak jsem se – při své návštěvě Polska na jaře roku 1989 – od přátel (a samozřejmě s notnou dávkou překvapení) dověděl právě o příběhu ghetta. Pravda byla tehdy skutečně šokující.

Proto jsem vřele na našem knižním trhu přivítal knihu *Stihnout to před pánem Bohem*, která vyšla na jaře roku 1999, a pokouší se co nejautentičtěji zmapovat události spojené s povstáním.

Autorka, polská novinářka a spisovatelka Hanna Krallová, na sebe bere nesnadné břímě. Nutno přiznat, že se s ním vyrovnala opravdu mistrně. Ve své práci (novelistického rozsahu) staví před čtenáře vyprávění jednoho z vůdců židovského povstání ghetta, Marka Edelmana. Proto, aby podtrhla nepochopitelnost a brutalitu Varšavských jatek, prolíná Markovy vzpomínky na povstání s jeho vyprávěním o práci kardiochirurga, jímž se po válce stal. Rozhovor mezi Krallovou s Edelmanem, jenž je prost novinářských klišé a kýčovitých odpovědí, se rozbíhá v mnoha nitkách na nejrůznější strany, a to až k nejmenším detailům minulosti i přítomnosti, aby se ve spirále opět vrátil k podstatě příběhu: lidskému životu, radosti, bolesti a umírání.

Zdánlivý kontrast mezi hromadným umíráním za zdmi ghetta, beznadějným bojem jeho obyvatel (na jehož konci na ně „tak jako tak čeká jenom smrt“) a urputným zápasem chirurgů o bytí a nebytí každého jednotlivého pacienta, jenom plastičtěji vykresluje osudy a charaktery lidí, na něž Edelman vzpomíná.

Stihnout to před pánem Bohem je čtením pro ty, kdo se skutečně snaží porozumět nejen novodobé historii Židů, ale i své vlastní. Knihu lze její výpovědní hodnotou zařadit po boku „Noci“ E. Wiesela. Podotýkám, že obsahově nejde o lehké čtení přesto, že děj je podán v strhujících sekvencích podobných akčnímu filmu.

Stihnout to před pánem Bohem, překlad Pavla Foglová, NLN, Praha 1999, měkká vazba, 108 str., 125,- Kč.